

פרק ב הלכה א

משנה

מצרפין שקלים דרכונות מפני משאוי הדרך. כשם שהיו שופרות במקדש, כך היו במדינה. בני העיר ששילחו את שקליהן ונגנבו או שאבדו: אם נתרמה התרומה – נשבעין לגזברין, ואם לאו – נשבעין לבני העיר, ובני העיר שוקלין תחתיהן. נמצאו או שהחזירו הגנבים – אלו ואלו שקלים, ואין עולין להן לשנה הבאה.

אור ל'שרים

פרק ב

הלכה א

משנה

מצרפין שקלים דרכונות (מקור המילה ביוונית. דרכון הנזכר במקורות התלמודיים הוא כנראה דריקוס, מטבע פרסי של זהב או כסף. אפשר שהוא ה"אֶדְרֶכּוֹן" הנזכר בעזרא ח, כז) – כשגבו בכל עיר ועיר את השקלים של כסף, ורוצים לשלחם למקדש, רשאים הם להחליפם בדרכונות, וכאן הכוונה למטבעות של זהב, **מפני משאוי הדרך** – כדי להקל על השליחים את משאם בדרך (הדרכונות שהובאו למקדש ניתנו בקופה, ולא החליפו אותם בשקלים, שכן שנו בכרייתא בירושלמי להלן ג, ד, שהתרומה השלישית של הלשכה, שבה תרמו את מה שבא מהמדינות הרחוקות מארץ ישראל, היו בה דרכונות של זהב, שמפני משא הדרך היו מצרפים את שקליהם למטבעות של זהב. גם במשנה מעשר שני ב, ז, שנינו, שמי שיש לו סלעים של כסף של מעשר שני מחליף אותם בדינרים של זהב, כדי שיהיה קל לו להביא אותם לירושלים. היחס בין מטבע של זהב ובין אותו מטבע של כסף היה אחד של זהב לעשרים וארבעה או לעשרים וחמישה של כסף (ירושלמי קידושין א, א; בבלי בבא מציעא מד, ב), ולכן כשהיו מצרפים מטבעות כסף למטבעות זהב היתה הקלה רבה במשקל ובנפח).

כשם שהיו שופרות במקדש – תיבות בצורת שופרות, רחבות למטה וצרות למעלה, כדי שלא יוכלו להוציא מהן כלום, ובהן היו מכניסים את השקלים (משנה להלן פרק ו הלכה ה), **כך היו שופרות במדינה** – בכל עיר ועיר, לאסוף לתוכן את השקלים.

בני העיר ששילחו את שקליהן – בידי שליחים למקדש, ו**נגנבו** – השקלים מידי השליחים, או **שאבדו** – מהם בדרך; **אם נתרמה התרומה** – אם נתרמה התרומה מן

השקלים שבלשכה שבמקדש, שהוציאו את השקלים מהלשכה כדי לקנות מהם קורבנות ציבור (ראה משנה להלן ג, א), קודם שנגנבו השקלים או קודם שאבדו, – **נשבעין** – השליחים, **לגזברין** (ממונים על הכסף) – של המקדש, לפי שלאחר שנתרמה התרומה מן השקלים שבמקדש, עברו השקלים שבידי השליחים לרשות גזברי המקדש, ומרשות המקדש נגנבו או שאבדו, ולכן השליחים נשבעים בבית הדין לגזברים את השבועה שהשומרים חייבים להישבע, שלא פשעו בשמירתם של השקלים, ונפטרים השליחים מלשלם למקדש, **ואם לאו** – אם נתרמה התרומה לאחר שנגנבו השקלים או שאבדו, – **נשבעין** – השליחים, **לבני העיר** – לפי שלפני שנתרמה התרומה מן השקלים שבמקדש, השקלים הם ברשות בני העיר, ומרשות בני העיר נגנבו או שאבדו, ולכן השליחים נשבעים לבני העיר את שבועת השומרים, ונפטרים השליחים מלשלם למקדש, **ובני העיר שוקלין תחתיהן** – בין אם נתרמה התרומה ובין אם לאו, בני העיר חוזרים ונותנים שקלים אחרים תמורת השקלים שנגנבו או שאבדו, לפי שהשקלים הראשונים לא נחשבו להם. **נמצאו** – השקלים שאבדו, או **שהחזירו הגנבים** – את השקלים שנגנבו, לאחר ששקלו בני העיר שקלים אחרים תחתיהם, – **אלו ואלו שקלים** – גם השקלים שנגנבו או שאבדו וגם השקלים ששקלו תחתיהם הרי הם בקדושתם, **ואין עולין להן לשנה הבאה** – אין מחשיבים לבני העיר את השקלים השניים לזכות חשבון השנה הבאה, והם חייבים לשקול שקלים אחרים בשנה הבאה.

"כשם" בהתחלת עניין, שאינו מדברי התנא הנזכר בשם אלא סתם, הוא סימן לתוספת ומפסיק בכמה מקומות בין שתי הלכות מעניין אחד. במשנתנו "כשם שהיו שופרות במקדש" וכו' מפסיק באמצע עניין ומקומו בפרק ו, שבו מזכיר התנא שהיו שופרות במקדש ("עיונים בספרות התלמוד", עמוד 312).